УДК159.923.2

Інна Олександрівна ШИНКАРЕНКО,
доцент кафедри філософії та політології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ У ВНЗ З ОСОБЛИВИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Розглянуто формування готовності та психофізіологічної стійкості майбутніх працівників поліції до виконання задач в умовах службово-бойової діяльності. Визначено та пранализовано методи та прийоми формування та розвитку професійно-значущих якостей. Науково обґрунтовано використання у ВНЗ МВС України проведення соціально-психологічних тренінгів.

Множинність завдань, що стоять перед Національною поліцією, веде до розвитку поліфункціональності в діяльності, виділення груп співробітників, що виконують специфічні функції. Особливо це стосується виконання службово-бойових задач в екстремальних умовах, виконання спеціальних завдань у злочинному середовищі, затримання озброєних злочинців та під час антитерористичної операції.

Окрім того, спостерігається зростання психофізичного навантаження на особовий склад кримінальної поліції, обумовлене його тривалим функціонуванням в умовах складної оперативної обстановки та антитерористичної операції. У зв’язку з цим, разом з психологічною підготовкою і реабілітацією особового складу до дій в екстремальних умовах, встає питання і про його соціально-правову і психологічну реабілітацію після повернення.

З означеного, в межах стратегії реформування системи відомчої освіти чільне місце відведено саме практичній підготовці вже не юристів, а працівників відповідних структурних підрозділів поліції з диференціацією вимог до особистості в залежності від майбутніх напрямків діяльності – оперативно-розшукова та превентивна діяльність. До того ж викладачі, які навчають майбутніх офіцерів поліції, зобов’язані не лише знати про практичний бік діяльності підрозділів Національної поліції, а й мати досвід роботи, відповідну практично зумовлену сферу наукових інтересів. І, безперечно, їх наукова діяльність має бути спрямована на вирішення актуальних питань роботи поліції та надання майбутнім правоохоронцям теоретичних знань і практичних навичок.

При цьому гостро відчувається необхідність робіт, присвячених формуванню сучасної концепції оперативно-службової діяльності поліції, морально-психологічній готовності особового складу поліції до

© Шинкаренко І. О., 2017

виконання оперативно-службових завдань у складній оперативній обстановці та екстремальних умовах. З подальшою реалізацією у навчальних програмах та курсах.

Аналіз практичної діяльності показує низку прогалин в організації та правовому регулюванні психологічного забезпеченні оперативно-службової діяльності оперативних підрозділів та навчальному процесі у ВНЗ.

Причиною такого стану є недостатня розробленість теоретико-прикладних, правових та організаційних проблем психологічного забезпечення та особливостей феномену психологічної готовності працівників Національної поліції України до виконання оперативно-службових задач.

Слід відзначити, що проблемами формування професійно-психологічних властивостей особистості у працівників поліції займалися Ю. В. Александров, І. Ю. Воробйова, В. А. Дідковський, Г. Є. Запорожцева, В. В. Кондрюкова, О. М. Корнєв, М. Г. Логачов, Л. І. Мороз, Т. О. Славнова.

Низка робіт українських та іноземних вчених була присвячена стресостійкості особового складу збройних сил та персоналу Національної поліції в екстремальних умовах, психологічному супроводженню оперативно-службової діяльності: В. І. Барко, Р. А. Блек, І. В. Ващенко, Ю. Б. Ірхін, І. О. Котенєв, Д. Т. Мітчелл, Є. Нельсен, Є. М. Потапчук, О. Д. Сафін, Д. Г. Стреттон, О. В. Тімченко.

Психолого-педагогічному аналізу різних аспектів правоохоронної діяльності присвячені численні праці вчених В. Васильєва, В. Зеленого, Д. Кобзіна, М. Козяра, М. Костицького, О. Назарова, В. Медведєва, І. Платонова, В. Примака, О. Тімченка, О. Телічкіна, О. Тогочинського, В. Толубка, Д. Швеця, Г. Юхновця, С. Яковенка та ін.

За останні роки було захищено низку робіт, що присвячені: управлінню органами внутрішніх справ в особливих умовах (Ю. В. Дубко, 2004), теоретико-прикладним засадам оперативно-розшукових операцій органів внутрішніх справ (М. Б. Саакян, 2009), психолого-правовим засадам професіогенезу компетентності фахівців кримінальної поліції (О. М. Цільмах, 2010), теоретичним та прикладним основам оперативно-розшукової психології (І. М. Охріменко, 2012), юридико-психологічним основам надійності персоналу кримінальної поліції (В. О. Криволопчук, 2013). Однак ці дослідження не розкривають низку всіх проблем, пов’язаних з формуванням сучасної концепції службово-бойової діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції, її психологічного забезпечення в умовах розбудови новітньої моделі поліцейської діяльності.

Зокрема, потребують обґрунтування педагогічні умови підготовки майбутніх працівників Національної поліції України різних категорій до дій в умовах складної оперативної обстановки, в процесі викладання дисциплін психологічно-прикладної спрямованості. Розробки діагностичного апарату для визначення рівня готовності до зазначеного виду діяльності в процесі проведення різних видів занять, а також розробки науково-методичних рекомендацій науково-педагогічним працівникам щодо результативної підготовки курсантів до охорони і забезпечення громадського порядку в умовах ускладнення оперативної обстановки та забезпечення формування психологічної стійкості.

У юридичній психології формування готовності та психологічної стійкості майбутніх працівників поліції до виконання задач в умовах службово-бойової діяльності в процесі фахової підготовки у ВНЗ МВС.

Серед основних шляхів, реалізація яких у навчально-виховному процесі, доцільно відзначити побудову навчального процесу на засадах компетентного підходу; забезпечення професійної спрямованості підготовки курсантів на основі моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності; використання діагностики і моніторингу процесу професійного становлення майбутніх фахівців поліції на ґрунті проведення соціально-психологічних тренінгів.

Здобутки практикуючих психологів органів внутрішніх справ. аналіз наукових здобутків попередніх дослідників та проведене дослідження визначили, що проведення занять з професійно-психологічної підготовки працівників поліції та курсантів ВНЗ МВС України, повинні складатися з загальних методів і прийомів формування та розвитку професійно-значущих якостей, спеціальних фахових методів та узагальнених тренінгових оперативно-службових ситуацій. Це, на наш погляд, забезпечить іманентність очікуваних результатів усім базовим параметрам професійно-психологічної готовності та стійкості працівників поліції до виконання оперативно-службових задач.

Формування професійно-значущих властивостей особистості працівника поліції та його психологічної стійкості, повинно здійснюватися під час проведення соціально-психологічного тренінгу, що дозволить сформувати досвід профілактичної діяльності, який у фаховому соціальному просторі набувається роками. У системі тренінгів є можливим спрямоване формування орієнтовної частини професійної комунікативної компетентності в більш стислі строки та у більш структурованому виді, ніж при інтуїтивному накопиченні досвіду. Взагалі у психологічній підготовці курсантів ВНЗ МВС України понад 80 % обсягу навчальних занять повинні займати тренінги. Це забезпечить високу психологічну готовність та стійкість у складних умовах мінливої оперативної обстановки.

Отримано 24.02.2017